

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1923 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring av bestämmelserna angående tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark.

Genom en den 10 mars 1923 dagtecknad proposition, nr 189, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, begärt riksdagens yttrande över följande förslag till

Kungörelse

om ändrad lydelse av 4 och 23 §§ av kungörelsen den 30 december 1916 (nr 603) angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark.

Härigenom förordnas, att 4 och 23 §§ i kungörelsen den 30 december 1916 angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse.

4 §.

Då laga kraft ägande utslag rörande den pågående allmänna avvittringen föreligger, skall beträffande varje inom avvittringslagen belägen och ej under kronans omedelbara disposition stående fastighet, som fått sig tillagda en eller flera under stadgandet i 1 § inbegripna slätterängar, så snart ske kan genom särskild avvittringsnämnd undersökas, huruvida och på vad sätt lämpligen kan företagas odling, som, med beräkning av en årlig höskörd av lägst ettusenfemhundra kilogram och högst tretusen kilogram för varje hektar odlad jord, kan i avkastning lämna samma myckenhet hö, som beräknas i medeltal årligen kunna skördas å nämnda ängar. Till ledning vid sistnämnda beräkning skall tjäna den uppskattning, som skett vid den allmänna avvittringen; dock må avvikelse därifrån äga rum i den mån sådant föranledes av kreaturs-

antalet vid gården eller andra omständigheter. Avvittringsnämnden äge, då särskild anledning därtill föreligger, att för höavkastningens beräkande företaga besiktning av ängarna.

Till — — — fastighet.

23 §.

Sedan — — — år.

I utslag — — — hänseende.

Har område, som skall avträdas, eller del därav utsetts till odlingsområde för annan fastighet, äge avträdandet rum, så snart beslutet därom vunnit laga kraft, men vare i sådant fall hemmansägaren eller nybyggaren berättigad att av statsmedel uppbära ersättning för mistad avkastning med högst femton gånger det belopp, som efter ett pris av högst femton kronor för varje lass kan beräknas motsvara den årliga höavkastningen, sådan denna blivit jämlikt 4 § första stycket bestämd. Ersättningsbelopp, varom här är fråga, skall beräknas av avvittringsnämnden och fastställas i utslaget angående tilläggsavvittringen.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och skall äga tillämpning jämväl å redan avslutade förrettningar; börande dessa till följd härav ånyo företagas och i erforderlig omfattning ändras och fullständigas.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Kungörelsen den 30 december 1916 angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark, vilken kungörelse tillkom efter riksdagens hörande, hade tillämpning endast inom de trakter i Sorsele och Dorotea socknar av Västerbottens län, i vilka allmän avvittring vid kungörelsens tillkomst pågick. Dess tillämpningsområde utvidgades emellertid genom kungörelse den 7 februari 1919 att omfatta även Vilhelmina och Stensele socknars fjälltrakter samt Tärna

Utskottet.

socken och kom därigenom att avse hela fjällområdet i Västerbottens läns lappmark eller i stort sett trakterna ovan odlingsgränsen i länet. Genom förstberörda kungörelse togs första steget till en lösning av frågan om indragande till kronan av de spridda ängslägenheter (ströängar) vilka — till huvudsaklig del belägna å kronomark — vid avvitrningen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker tillsvidare tillagts hemman och nybyggen utanför deras egentliga ägoområden. På grund av åtskilliga samverkande omständigheter har emellertid ej någon förrättning för indragning av ströängar åt kronan i enlighet med bestämmelserna i ifrågavarande kungörelse ägt rum förrän under fjolåret, då, samtidigt med påbörjandet av den allmänna ströängsindragningen till kronan i lappmarkerna inom förenämnda län nedom odlingsgränsen jämlikt därför gällande lag av den 22 juni 1921, en avvitringsnämnd tillsattes med Dikanästrakten inom Vilhelmina socken såsom verksamhetsområde.

Av propositionen framgår, att de förrättningar, 69 till antalet, som denna avvitringsnämnd hållit under fjolåret, väckt ett mycket starkt missnöje hos befolkningen, beroende därå att de odlingsområden, som utlagts i vederlag mot indragna ströängar, blivit alltför små till arealen, så att den kreatursstock, som en hemmansägare eller nybyggare förut kunnat föda med avkastningen å sitt hemman eller nybygge med därtill hörande ströängar, icke längre kunde upprätthållas, sedan ströängarna frångått fastigheten och ersatts med odlingsområde.

I fråga om såväl tilläggsavvittringen ovan odlingsgränsen som den allmänna ströängsindragningen nedom densamma gäller såsom grundprincip, att ströängarna skola återgå till kronan emot vederlag av åtagande från kronans sida att bekosta så mycken odling inom eller i närheten av fastigheten, som beräknas erfordras för beredande av en höskörd, motsvarande den som erhållits från ängarna. Medan enligt kungörelsen angående tilläggsavvittringen skall till grund för bestämmande av vederlaget — med en beräkningsgrund av en årlig höskörd om 1,500 kilogram för varje hektar odlad jord — läggas den höavkastning, som vid allmänna avvitrningen har beräknats kunna skördas å respektive ströängar, skall åter i fråga om den allmänna ströängsindragningen enligt den därför gällande lagen av den 22 juni 1921 verkställas *dels* en uppskattning av respektive ströängars beräknade höavkastning, därvid till ledning för beräkningen visserligen skall tjäna den motsvarande uppskattning, som skett vid avvitrningen, men med rätt till avvikelser därifrån, i den mån sådant föranledes av innehållet i skifteshandlingar, kreatursantalet vid gården eller andra omständigheter,

dels ock till viss myckenhet, lägst 1,700 kilogram och högst 3,000 kilogram för hektar, beräknas den hövkastning, som det tillämnade odlingsområdet kan i odlat skick lämna.

Av vad i propositionen anförts finner utskottet ådagalagt, att till förebyggande av att tilläggsavvittringen skall, i motsats till vad som åsyftats, leda till ett försvagande av hemmansägarnas eller nybyggarnas ställning, en ändring av de för odlingsersättningens bestämmande gällande grunder är högeligen av behovet påkallad; och synes denna ändring lämpligen böra gå ut på, att vederbörande avvittringsnämnd icke skall vara bunden av den vid allmänna avvittringen verkställda uppskattningen av respektive ströängars avkastning, utan äga rätt till liknande avvikelse därifrån, som föreskrivits i den för den allmänna ströängsindragningen gällande lagen.

I enlighet med denna uppfattning hava också de ändringar, som innefattas i det riksdagen för yttrande underställda kungörelseförslaget uppgjorts; och har utskottet vid granskning av de däri föreslagna bestämmelserna, vilka äro avsedda att tillämpas jämväl å de under fjolåret verkställda förrättningarna, som för sådant ändamål avsetts att för ändring i erforderlig omfattning ånyo företagas, funnit samma bestämmelser vara väl avvägda.

Med anledning av en i propositionen återgiven skrivelse från samtliga hemmansägare i Dajkanviks by i Vilhelmina socken, däri klagomål anförts över, att det vore omöjligt att med hästar och jordbruksredskap kunna komma fram till de för dem å 1 å 3 kilometers avstånd från deras bostäder utlagda odlingsområden sommartid annat än genom anläggning av ett flertal dyrbara vägar och broar över bäckar och åar, något som åter omöjliggjordes genom byamännens svaga ekonomiska ställning, vill utskottet erinra, att jämlikt 13 och 28 §§ i den med propositionen avsedda kungörelsen möjlighet finnes att i odlingsersättning få inräknad jämväl kostnad för broar, som finnas oundgängligen nödvändiga för brukande av utlagda odlingsområden.

Vad åter angår anläggning av vägar har visserligen i propositionen till 1916 års riksdag (nr 166 sid. 161) uttalats, att särskild ersättning för väg näppeligen syntes böra beräknas, då arbetet för upptagande av väg till odlingsområdena i de flesta fall komme att inskränkas till någon röjning av träd och buskar, där sådana förekomme, samt till borttagande av en eller annan större sten, men detta uttalande torde icke utgöra hinder för att i fall, då tillfartsväg icke kan beredas utan väsentlig kostnad, ersättning därför möjliggöras. Ett stöd för denna uppfattning torde kunna hämtas av riksdagens skrivelse nr 230 med

anledning av propositionen till 1916 års riksdag, uti vilken skrivelse riksdagen uttalat (sid. 27), att Kungl. Maj:t ägde rätt att vidtaga de modifieringar rörande detaljfrågor, som kunde bliva påkallade till följd av de erfarenheter, vilka komme att vinnas under tilläggsavvittringens gång.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att vid granskning av nu ifrågavarande författningsförslag riksdagen ej funnit skäl till erinran beträffande detsamma.

Stockholm den 18 april 1923.

På andra lagutskottets vägnar:

BROR PETRÉN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Bror Petré*n, greve *Spens*, *Tjällgren*, *Sigfrid Hansson*, och *Lindhagen* *, fröken *Hesselgren* samt herrar *Franzén* * och *Lundell* *;

från andra kammaren: herrar *Öberg* *, *Karlsson* i *Gasabäck*, *Nilsson* i *Vibberbo* *, *Svensson* i *Skönsberg*, *Johansson* i *Sollefteå* * och *Olovson* i *Västerås*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.